

І.С. КОСЕНКО, В.П. ШЛАПАК

Дендрологічний парк "Софіївка" НАН України
Україна, 20300 Черкаська обл., м. Умань, вул. Київська, 12а

РОЛЬ ПРОФЕСОРА М.А. КОХНА У РОЗВИТКУ ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ "СОФІЙВКА" НАН УКРАЇНИ

Микола Арсенійович Кохно – відомий вчений у царині дендрології та інтродукції, з ім'ям якого тісно пов'язаний розвиток інтродукційної справи в Україні та далеко за її межами.

Розпочавши працювати у відділі дендрології і паркознавства Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР (нині Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України), М.А. Кохно у 1957 р. вперше відвідав дендропарк "Софіївка" з метою надання практичної допомоги у визначенні напрямів наукової діяльності парку. На той час дендрологічний парк "Софіївка" як державний заповідник республіканського значення згідно з Постановою Ради Міністрів УРСР було передано у відання Академії наук УРСР і підпорядковано Центральному республіканському ботанічному саду АН УРСР.

Здійснення наукової роботи в "Софіївці" у ті роки було неможливим без значної допомоги з боку керівництва Ботанічного саду і, зокрема, Миколи Арсенійовича, який у 1960 р. обійняв посаду вченого секретаря Ботанічного

саду, а з 1965 по 1970 рік працював заступником директора Саду з наукової роботи. Він безпосередньо координував наукову роботу дендропарків АН УРСР, у тому числі і "Софіївки". З того часу регулярно проводяться виїзні сесії Вченої ради ЦБС у дендропарку "Софіївка", під час яких співробітники Саду надають консультації з різних питань.

У 1972 р. комісія відділу заповідників Держкомітету з охорони природи, перевіривши наукову діяльність дендропарку "Софіївка", зазначила, що серед співробітників установи відсутні кандидати та доктори наук, немає належної лабораторної бази, а путівники висвітлюють лише історичне минуле парку. Результатом роботи цієї комісії стало прийняття Постанови Президії АН УРСР № 388 від 26.10.1973 "Про подальший розвиток дендропарку "Софіївка" та зміцнення наукових досліджень і матеріально-технічної бази" та відповідного наказу по ЦРБС "Про створення відділу репродуктивної біології декоративних рослин на базі дендропарку "Софіївка". Наприкінці травня 1974 р. відбулася виїзна сесія Вченої ради Центрального республіканського ботанічного саду на базі дендрологічного

© І.С. КОСЕНКО, В.П. ШЛАПАК, 2003

парку "Софіївка". В роботі сесії взяли участь провідні фахівці, співробітники ЦРБС. У постанові сесії відмічалось, що з часу, який минув від попереднього виїзного засідання Вченої ради ЦРБС (28–30 червня 1971 р.), у дендрозаповіднику "Софіївка" колективом проведена значна робота з реставрації паркових споруд, благоустрою парку, догляду за насадженнями та їх реконструкції, розширення обсягу наукових досліджень, поліпшення науково-популярної роботи, зміцнено матеріально-технічну базу заповідника.

У 1986 р. на черговій виїзній сесії ЦРБС АН УРСР, у роботі якої брав участь і М.А. Кохно, було прийнято перспективний план розвитку дендропарку, а через чотири роки розглянуто питання про генеральний план розвитку "Софіївки", реконструкцію парку в цілому, його вхідної зони та Грекової балки. Микола Арсенійович як досвідчений фахівець у своєму виступі наголосив, щоб: "проектанти ґрунтовно ознайомились з історією "Софіївки" і з такої позиції розробили проект". "При реконструкції Грекової балки потрібно врахувати традиції, започатковані засновниками "Софіївки". "В модерному стилі проектувати головний вхід не слід. Потрібно обрати якусь іншу форму з урахуванням розвитку туризму".

Остаточним документом, який утвердив дендропарк як наукову установу, стала постанова Президії Академії наук Української РСР № 26 від 23.01.1991 "Про надання Уманському державному дендрологічному парку "Софіївка" АН УРСР статусу науково-дослідної установи та заходи по забезпеченню його діяльності".

Згідно з цією постановою співробітники дендропарку "Софіївка" працюють за науковою темою: "Біоекологічні

основи збереження і поновлення старовинних парків Правобережного Лісостепу на прикладі дендропарку "Софіївка". Професор Кохно як завідувач відділу дендрології і паркознавства бере активну участь у розв'язанні наукових проблем "Софіївки". Чималу увагу приділяє вчений підготовці наукових кадрів. Під керівництвом Миколи Арсенійовича були підготовлені та успішно захищені кандидатські дисертації І.С. Косенком на тему: "Биологические основы введения в культуру в Лесостепи Украины лещины древовидной", О.В. Білик на тему: "Биологические особенности вегетативного размножения декоративных деревьев и кустарников в культуре в Южной Правобережной Лесостепи Украины", Г.І. Музикою на тему: "Біологічні особливості інтродукції витких видів роду жимолость у Правобережному Лісостепу України", В.Г. Козловим на тему: "Интродукция видов и форм бука (*Fagus L.*) в Правобережной Лесостепи Украины и перспективы использования их в народном хозяйстве". Пізніше (у 2003 р.) І.С.Косенко захистив докторську дисертацію ("Рід *Corylus L.* в Україні. Біологія, інтродукція, поширення та господарське використання"). Його консультантом також був М.А. Кохно.

Людині великого інтелекту, Миколі Арсенійовичу притаманне глибоке розуміння суті наукових досліджень інтродукційних процесів, виняткове уміння творчо осмислювати фундаментальні здобутки і новітні тенденції вітчизняної і світової ботанічної думки.

Співробітники «Софіївки» сердечно вітають свого вчителя, лідера дендрологічної науки Миколу Арсенійовича Кохна з ювілеєм, бажають міцного здоров'я і нових успіхів у його роботі та у справі підготовки наукових кадрів.